

La clau

Vas tranquil·lament assegut al metro i es dispara la megafonia: «Els informem que en aquest tren hi ha carteristes». Les dones agafen la bossa amb més força. Els homes es posen la mà a la cartera per comprovar que no n'han sigut víctimes. S'intercanvien mirades inquietants. ¿Qui de nosaltres és el carterista? Totes i tots estem sota sospita perquè aquesta espècie de Gran Germà que tot ho veu i tot ho sap ha dictat sentència. Segons sembla, el protocol s'activa quan un passatger interposa una denúncia i immediatament s'avisava el comboi del qual ha baixat per advertir la resta del passatge. ¿Es queden al vagó els carteristes quan ja n'han fet de les seves? No sembla

Hi ha carteristes al tren

ALBERT
Sáez
DIRECTOR
ADJUNT

gaire lògic, encara que tampoc ho és baixar amb la víctima. Potser el que fan és baixar unes estacions abans.

¿Quina gran metàfora de la so-

cietat del risc! Sempre algú cuidant-nos. Hem passat dels pares hiperprotectors a la societat hiperprotectora, de manera que podem morir sense haver assumit cap risc en primera persona. Sense aquest avís i sense els que sonen a les andanes regularment, potser no recordaríem les estadístiques de robaris al metro de Barcelona. De la mateixa manera que sense panells informatius perdriem la referència dels morts a la carretera.

¿Prevenició o exculpació?

¿Política de prevenició o clàusula d'exculpació imposada per la companyia d'assegurances? Tant és. No deixaran de robar-li la cartera a ningú per un avís com aquest. Pe-

rò als que no els hi robin hauran viatjat més tranquils, confortats per l'atenció que ha tingut l'empresa amb els passatgers.

La por és un sentiment imprescindible per sobreviure, perquè ens fa resistents a l'adversitat. El pànic ens fa vulnerables, perquè ens deixa en mans dels que ens el provoquen. Durant segles, el «temor de Déu» va servir per domesticar els europeus. Ara el temor a «perdre-ho tot» ens fa igualment submisos. El poder, els poders, utilitzen aquesta por per protegir els seus interessos. «Hi ha carteristes al tren». Si el roben és cosa seva, i mentrestant, receli del veí de seient.

[@albertsaez](#)

La roda

JULI
Capella

Les primeres i les últimes vegades

La vida comença plena de primeres vegades. La primera mamada, el primer pipí, la primera papilla. D'algunes primeres vegades te'n recordes amb claredat. El primer càstig de cara a la paret amb els braços en creu. El primer soldadet perdut. La primera vegada que et fan un petó. Després, la primera vegada que el fas tu. El primer Dulcigel al quiosc de baix. La primera navalla suïssa multiusos. La primera vegada que t'enfiles a un arbre per menjar una figa dolça. La primera comunió. La primera hòstia. I per fi la primera vegada que et besen de veritat. La primera vegada que sents la paraula *gilipolles*. La primera safata de copes trencades. El primer viatge -sense els pares- a Itàlia. La primera moto de tercera mà. La primera assignatura suspesa. El primer mort -l'avi- a la família. El primer -impresentable- projecte construït.

A partir de certa edat, posem els 50, cada cop costa més estrenar-se en alguna cosa

Malgrat que no aconseguïsses recordar-te'n de la primera vegada que vas fer l'amor, ni de quan vas pujar al primer avió, ni del primer llibre que vas llegir, ni de la primera copa de xampany, ni de quan et vas graduar, ni de quan vas guanyar el primer milió de pessetes.

I hi ha desitjades primeres vegades que no arribaran mai. Mai aconseguiràs inventar un acudit ni llançar-te en paracaigudes. Tampoc bussejar ni lligar-te una japonesa. A partir de certa edat, posem els 50, cada cop costa més estrenar-se en alguna cosa. Les primícies van minvant acceleradament. Es fa ardu trobar terreny verge. Tot és repetició. No solament ja no hi ha més primeres vegades, sinó que comença una nova i inquietant llista: l'última vegada que... L'última vegada que aniré a Nova York. L'última vegada que faré l'amor; l'última vegada que podré fer una tombarella; que veuré la mare; que em banyaré al mar; que m'enfilaré a un arbre; l'última vegada que menjaré pernil de Los Pedrosches.

I curiosament, les primeres i les últimes vegades solen tenir lloc a l'estiu. ≡

La redistribució de la renda

Revolució en el pensament econòmic

L'experiència diu que la reducció de la desigualtat afavoreix un creixement eficient i durador

ANTÓN
Costas

El coneixement no és poder. Però tard o d'hora acaba influïnt en la forma com afrontem els grans problemes socials. Enfrontat a l'apressant problema de la Gran Depressió i l'elevada desocupació que la crisi financera del 1929 va provocar als anys 30, el gran economista anglès **John Maynard Keynes** va deixar escrit que són les idees més que els interessos econòmics les que governen el món.

Quan el 1936 va escriure aquest paràgraf que tanca la seva obra magna, *La teoria general de l'ocupació, l'interès i el diner*, **Keynes** era conscient que posava en marxa una revolució del pensament econòmic. Va ser la *revolució keynesiana*. La seva principal aportació va ser oferir als governs instruments de política econòmica per enfrontar-se a les recessions econòmiques i a les situacions d'elevada desocupació involuntària.

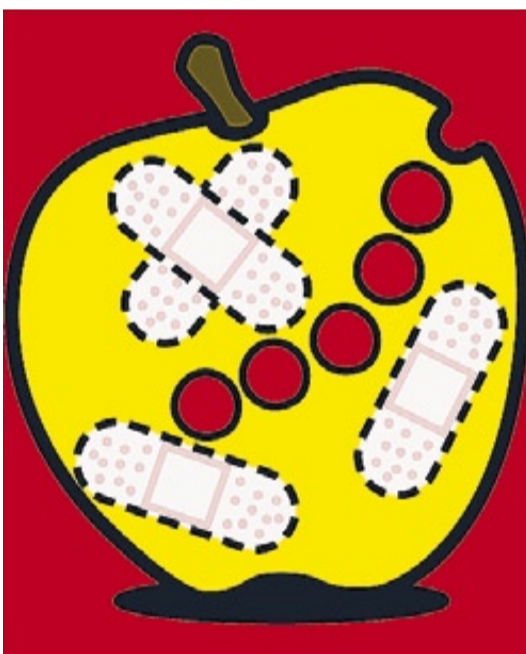
NO OBSTANT, com el mateix **Keynes** assenyala, les noves idees necessiten temps per influir en les polítiques. En molts casos cal esperar que arribi al poder una nova generació més procliu que les anteriors a les noves idees. De la mateixa manera que va passar als anys 30 amb la revolució keynesiana sobre l'atur, avui està tenint lloc una altra revolució en la forma de pensar el principal problema del nostre temps: la desigualtat.

La desigualtat no ha preocupat

gaire els economistes. En els manuals que corren per les facultats no és habitual que hi facin referència. La creença més corrent és que el millor tractament contra la desigualtat i la pobresa és el creixement econòmic.

Dins d'aquest enfocament era una opinió àmpliament acceptada que les polítiques redistributives de la renda, més que millorar la situació dels pobres, la podien empitjorar, perquè es considerava que perjudicaven el creixement a llarg termini. Era el famós *trade-off* entre equitat i eficiència: si es vol millorar l'equitat amb mesures redistributives, llavors s'ha de renunciar a una part de l'eficiència (creixement). Aquesta percepció ha canviat, i ara la visió és la contrària: la reducció de la desigualtat afavoreix un creixement econòmic eficient i durador. Sense exagerar, es pot dir que assistim a una veritable revolució intel·lectual.

¿Què és el que ha provocat aquest canvi tan radical? L'aparició d'un nou coneixement. Des que als anys 80 la desigualtat va començar a créixer, ha aparegut una enorme investigació que posa en relleu que la desigualtat i la pobresa perjudiquen el creixement. La raó és que creen ineficiències en l'ús dels factors productius i en la productivitat total dels factors. Desincentiven les persones pobres a esforçar-se i gastar més en educació, cosa que fa disminuir el

FRANCINA CORTÉS

Una millora que no disminueixi la falta d'equitat serà volàtil. És el risc que hi ha a Espanya

capital humà de l'economia. I redueix també la capacitat per aprofitar productivament el capital físic existent (màquines, infraestructures...).

La producció intel·lectual que ha donat lloc a aquesta revolució és àmplissima. La nova investigació empírica sorgida des de l'FMI i l'OCDE, entre d'altres, ha sigut molt important. Però és de justícia assenyalar dos autors que marquen un abans i un després. Per una banda, el jove economista francès **Thomas Piketty** amb el seu celebrat i exitós llibre *El capital al segle XXI*. Per l'altra, **Anthony Atkinson**, pioner en els estudis de desigualtat i que acaba de publicar un llibre essencial (*Inequa-*

lity. What can be done) en el qual rebutja el fatalisme de la desigualtat inevitable i ofereix propostes de gran interès per reduir-la.

A LA VISTA d'aquest nou coneixement, el fet que Espanya lideri el rànquing europeu de la desigualtat és una molt mala notícia. La desigualtat només pot portar a un creixement volàtil. És el risc que tenim amb la recuperació que estem veient. En si mateixa és bona, però en la mesura que no es redueixi la desigualtat pot ser efímera.

Aquest nou coneixement sobre les relacions entre desigualtat i creixement és una veritable revolució. Però possiblement trigarà a influir en les polítiques. Com va assenyalar **Keynes**, necessita que una nova generació arribi al poder. Però no hauríem de desaproveitar les pròximes eleccions per parlar de com reduir la desigualtat.

Naturalment, no qualsevol política orientada a reduir la desigualtat és bona. No n'hi ha prou amb la bona intenció per millorar les coses. Perquè siguin eficaces, les polítiques necessiten estar ben pensades. Però almenys ara ja tenim un nou coneixement que ens permet dir que la desigualtat fa mal al creixement. I que qualsevol política o reforma que augmenti la desigualtat és dolenta. Malgrat que ens vulguin convèncer del contrari. Ara bé, convé recordar que la desigualtat no solament debilita el creixement. També mina els fonaments socials de l'economia de mercat i de la democràcia, els dos pilars de la civilització occidental. Però d'això en parlarem en una altra ocasió. ≡

Catedràtic de Política Econòmica (UB).